

4 βιβλία για το Πάσχα

Του ΘΑΝΑΣΗ ΜΗΝΑ

«ΕΡΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ»

Ντίλαν Τόμας, μτφ. Πύργος -Ίκαρος
 Μπαμπασάκης, εκδ. Μεταίχμιο, σελ. 167

«Τα γράμματα είναι από τις πιο ευγενικές ασκήσεις κι από τους πιο υψηλούς πόθους του ανθρώπου» γράφει ο Πύργος Σεφέρης. Οι επιστολές του Ντίλαν Τόμας που είναι συγκεντρωμένες σ' αυτό τον τόμο απευθύνονται ο υς γυναικες που σημάδεψαν τη ζωή και το έργο του: την Πάμελα Χάνφορντ Τζόνσον, τη Ρουθ Τούν Οουεν, την Ίντιθ Σίγγουελ και τη μετέπειτά σύζυγό του Κέιτλιν Μακ Ναμάρα - Τόμας. Στέκομαι στις επιστολές του προς την πρώτη, επειδή ακριβώς η σχέση τους συμπιέπει με την πιο δημιουργική του περίοδο -έγραψε τα δύο τρίτα του ποιητικού έργου του στα νεανικά του χρόνια.

Ο Ντίλαν Τόμας κι η Πάμελα Χάνφορντ Τζόνσον γνωρίστηκαν διά αλληλογραφίας. Αφορμή στάθηκε ένα ποίημα, το «*Είθε η λογική*», που δημοσιεύθηκε τον Σεπτέμβριο του 1933 στην εφημερίδα "Sunday Referee". Μερικούς μήνες μετά, το 1934, συναντήθηκαν για πρώτη φορά στο Λονδίνο. Στις 18 Δεκεμβρίου του ίδιου χρόνου εκδόθηκε η πρώτη του συλλογή: τα θρυλικά πια «*18 ποιήματα*». Εκτοτε και μέχρι το 1936, η νεαρή δόκιμη ποιήτρια Πάμελα ήταν η προνομιακή αναγνώστριά αλλά κι η ερωμένη του. Μακριά από κάθε ρομαντική επίφαση, οι επιστολές που αντάλλαξαν οι δυο τους είναι κι οι ίδιες γεμάτες ποίηση. Ο ποιητής μοιράζεται μαζί της την κριτική της στα φάλτσα. «*Ούτε οι λέξεις μου αρέσουν*». Και της εξομολογείται: «*Και όλα τούτα, θαρρώ, θα πρέπει να οφείλονται στην κατάσταση του ύπαιτος. Μην ξεχνάς ποτέ πως η καρδιά πήρε του ύπαιτος τη θέση*».

Στο μεστό επίμετρό του ο μεταφραστής Ίκαρος Μπαμπασάκης υπογραμμίζει τη διαλεκτική ανάμεσα στην παράδοση και την πρωτοπορία που διέπει την ποιητική του Ντίλαν Τόμας, σε αντιδιαστολή με τη μακάρια λήθη της λογικής των μεταμοντερνιστών. Σε επιστολή του προς την Πάμελα, ο Ουαλός Ντίλαν λέει το ίδιο με δυο κουβέντες: «*Υπήρχε μια εποχή που μονάχα τους ποιητές έλεγαν ποιητές*».

«**Η ΧΩΡΑ, ΟΠΩΣ ΕΙΝΑΙ**» Ρίτσαρντ Φορντ,
 μτφ. Σπύρος Τσούγκος, εκδ. Πατάκη, σελ. 736

Ο χαρακτηρισμός *Μεγάλο Αμερικανικό Μυθιστόρημα* (Great American Novel) έχει αποδοθεί κατά καιρούς σε εκείνα τα έργα -απ' το «*Νανάχαν Τράνσφορ*» του Ντος Πάσος ως τον «*Υπέροχο Γκάτσμπι*» του Φιτζέραλντ» κι από το «*Ο ήλιος ανατέλλει*» του Χέμινγουэй ως το «*Οι γυμνοί και ο νεκρός*» του Μέλινερ -τα

οποία έκαναν (ανα)τομή στην αμερικανική κοινωνία της εποχής τους. Με τον ίδιο χαρακτηρισμό υποδέχτηκαν οι "New York Times" το παρόν μυθιστόρημα του Ρίτσαρντ Φορντ. Υπερβολή;

66 ετών σήμερα, καλός διηγηματογράφος και πρώην αθλητικογράφος (εξού και το ομώνυμο βιβλίο του), ο Φορντ τιμήθηκε το 1995 με το βραβείο Πούλιτζερ και το βραβείο της Διεθνούς Εταιρείας Συγγραφέων/Ίδρυμα Φόκνερ για το μυθιστόρημα "Independence Day" - το πρώτο στην ιστορία της αμερικανικής λογοτεχνίας που κατέκτησε συγχρόνως και τις δύο αυτές τιμητικές διακρίσεις, και το αμετάφραστο μέχρι στιγμής στα ελληνικά. Όπως και στα δύο προηγούμενα μυθιστορήματά του, έτσι και στο «*Η χώρα, όπως είναι*» ο κεντρικός ήρωας είναι ο ίδιος: ο μεσήλικας Φρανκ Μπάσκομπ, με- οίτης στην περιοχή του Νιού Τζέρσι, διαζευγμένος, πατέρας μιας 25χρονης κόρης-λεσβίας, σφόδρα αντι-Ρεπουμπλικάνος, ο οποίος πάσχει από καρκίνο του προστάτη. Ο Φορντ τοποθετεί την πρωτοπρόσωπη αφήγηση του στα χρονικά όρια μιας ημέρας συμβολικής για το συλλογικό αμερικανικό φαντασιακό: τη γιορτή της Ημέρας των Ευχαριστιών. Επίσης, διόλου τυχαία, τοποθετεί το μυθιστόρημά του στις χειρότερες στιγμές της αμερικανικής ιστορίας: στην περίοδο της διακυβέρνησης του πατέρα και του υιού Μπους - η αφήγηση ξεκινά τις παραμονές της επικράτησης του δεύτερου στις αμφι- οβητούμενες εκλογές του 2000. Ο συγγραφέας σαρκάζει ανελέητα τους Ρεπουμπλικάνους. Στο ίδιο, αν και Δημοκρατικός και ο ίδιος, ούτε στους Δημοκρατικούς χαρίζεται. Ο Άλ Γκορ παρουσιάζεται ως άτολμος κι ο Κλίντον ως γραφική φιγούρα. Ο Φορντ σκιαγραφεί μια κοινωνία σε παρατεταμένη παρακμή, ένα σκαλοπάτι πριν την πτώση, κι αναζητά τη χαμένη ψυχή της Αμερικής. Η γραφή του είναι πληθωρική, δομημένη σ' έναν ακαταπόνητο ρυθμό, κι οι προτάσεις του

κυλούν σαν ορμητικοί χειμαρροί. Η γλώσσα, ωστόσο, που χρησιμοποιεί είναι απλή. Δεν χρειάζεται φιοριτούρες. Όπως κι οι περισσότεροι σπουδαίοι Αμερικανοί συγγραφείς πριν απ' αυτόν, ξέρει να βάζει τις κατάλληλες λέξεις τη μία δίπλα στην άλλη. Ως προς το ύψος, ο Φορντ συνδυάζει τον ψυχραίο ρεα-

λισμό του Τζον Απντάικ και την αθυροστομία του Νόρμαν Μέλινερ - χωρίς όμως να είναι τόσο βιτριολικός, ποιος θα μπορούσε;

Πράγματι, ένα σχεδόν *Μεγάλο Αμερικανικό Μυθιστόρημα*.

«ΣΤΑΦΥΛΙ ΑΠΟ ΚΡΕΑΣ»

Σταυρούλα Σκαλιδη, εκδ. Πόλις, σελ. 143

Δαγκώνει η αφήγηση της Σκαλιδη σε τούτη τη νουβέλα της, που διαδέχθηκε το «*Προδοσία και εγκατάλειψη*» που της χάρισε το βραβείο καλύτερου πρωτοεμφανιζόμενου συγγραφέα του περιοδικού «*Διαβάζω*».

Κεντρικός χαρακτήρας είναι ο Φίλης. Ένας άντρας ηλιθωμένος. Τον περιουσιάζουν η σύζυγός του Φρόσω κι οι κόρες τους Άννα και Μυροίνη. Τον κατατράχει πάντα η ανάμνηση

της μνάσας του, της καταπιεστικής και ημίτελης Μαγδαληνής, που καταπίνει σκονάκια κι είναι θεριό ανήμερο. Ο Φίλης κουβαλά ενοχές προερχόμενες από τη σχέση του με τη μάνα του, 40άρης πια, εγκαταλείπει την οικογένειά του και τη δουλειά του και ζει άστεγος στο κέντρο της πόλης. Ένα βράδυ συναντιέται με τη μικρή Μαριάννα, που είναι κι αυτή δραπέτης από τη δική της καταπιεστική μητέρα. Η μικρή θα γίνει η αφορμή για να επανασυνδεθεί ο Φίλης με τους δικούς του στο τραγικό, παρ' όλα αυτά, φινάλε.

Είναι συνάμα το στοιχείο με το οποίο η Σκαλιδη δένει τους ήρωές της και κυκλώνει την πλοκή της. Απομένει ο αφηγητής, ο Φάνης, ο ζαμανφού Δον Ζουάν, που αγαπά την αλτροιστρία Άννα αλλά κάνει έρωτα με την αδελφή της.... Υπάρχει βία στο βιβλίο της Σκαλιδη. Βία εσωτερική. Αν το προηγούμενο βιβλίο της ήταν ένα σχολίο πάνω στη βία που γεννά η αλλοτρίωση κι η μοναξιά στη σύγχρονη μεγαλούπολη, τώρα η βία γεννιέται από την αγάπη ή από την αιουσία της - την αγάπη που δηλώνεται προσχηματικά.

Που εκδηλώνεται εθιμοτυπικά, που γίνεται καταπιεστική και που δεν δίνεται αυθόρμητα και απρόσκοπτα στον άλλο - διόλου τυχαία, η κοινωνική εθελόντρια Άννα είναι η μόνη θετική ηρωίδα του βιβλίου και σε σημεία θαρρώ ότι γίνεται η πιο προσωπική «φωνή» της συγγραφέως.

Η αφήγηση της Σκαλιδη δεν ξεστρατίζει στο μελό. Δεν γλυκαίνει για να γίνει αρεστή, ούτε εκλιπαρεί για συμπάθεια προς τους ήρωές της. Φυρεύει απλώς την κατανόηση. Η γλώσσα που χρησιμοποιεί είναι χυμώδης, αβίαστη, χωρίς να γίνεται δθέν ιδιωματική. Το κείμενό έχει ρυθμό. Κοφτό. Πιο σωστά, συγκοπτόμενο. Συναί οι λέξεις αντη-

